

Dobrovolnictví

JAKUB DOSTÁL

11. 10. 2012

Struktura

- Úvod do problematiky dobrovolnictví
- Oceňování dobrovolné práce
- Právní pozadí dobrovolnictví v ČR
- Druhy dobrovolnictví
- Vedení dobrovolnické akce v praxi – sociální služby
- Dobrovolnictví při mimořádných událostech

Co je to dobrovolnictví?

- „Dobrovolnictví je veřejně prospěšná činnost konaná dobrovolníky svobodně a bez nároku na odměnu.“ (MVČR)

K čemu je dobrovolnictví?

„A komu tím prospějete, co?“

Dobrovolnictví podle Všeobecné deklarace o dobrovolnictví

- IAVE - Mezinárodní asociace pro dobrovolnické úsilí
- „Dobrovolnictví je základním stavebním prvkem občanské společnosti. Uskutečňuje nejvznešenější aspirace lidstva - touhu po míru, svobodě, příležitostech, bezpečí a spravedlnosti pro všechny.“
- **Dobrovolnictví, individuální nebo skupinová činnost, umožňuje:**
 - udržovat a posilovat takové lidské hodnoty jako jsou družnost, zájem o druhé a služba jiným lidem
 - Napomáhání celoživotního rozvoje jednotlivců
 - Navzdory rozdílům napomáhání žití ve zdravých, udržitelných komunitách

Oceňování dobrovolnické práce – má smysl?

- Tlak na **tvůrce politik**, že dobrovolnická činnost vytváří pro společnost významný ekonomický přínos
- Podporovat **účast na dobrovolnictví**
- Informovat **společnost** o přínosech, nákladech dobrovolnictví pro ekonomiku
- **Sledovat vývoj** této činnosti v rámci ekonomiky

Oceňování DP – jak na to?

Oceňování DP – jak na to?

• Imputovaná hodnota dobrovolnické práce

○ Základní hodnoty

- ✦ Medián hodinového výdělku v nepodnikatelské sféře
 - Informační systém o průměrném výdělku (ISPV)
- ✦ Počet odpracovaných hodin dobrovolníky

Rok	medián
2005	113
2006	120
2007	127
2008	133

Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Počet dobrovolníků	36 139	28 045	47 777	27 257	27 155
Počet hodin	62 988 839	48 884 067	83 225 952	47 208 939	47 194 363
Oceňená dobr. práce (mil Kč)	7 145	5 875	10 558	6 297	6 706

Právní pozadí dobrovolnictví v ČR

Právní pozadí dobrovolnictví v ČR

- Dobrovolnictví nebylo v 90. letech minulého století zakotveno v žádném obecně platném právním dokumentu ČR
 - Od roku 2000 se situace postupně mění
- **zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě**
 - první právní předpis upravujícím statut dobrovolníka v ČR
 - Jsou zde uvedeny náležitosti smluv mezi vysílající organizací a dobrovolníkem a mezi vysílající organizací a přijímající organizací.
 - Dále jsou zde uvedeny možné oblasti dobrovolnické služby a její časové ohraničení apod.

Druhy dobrovolnictví dle české legislativy

- Dobrovolníci dle zákona o dobrovolnické službě
- Členové jednotek sboru dobrovolných hasičů
- Dobrovolníci mimo zákona o dobrovolnické službě
- Dobrovolníci ve smyslu zákona o IZS – ostatní složky (občanské sdružení nebo jiné NNO)

Zákon o dobrovolnické službě

- **Zákon zavádí do českého právního řádu několik zcela nových pojmů. Jedná se např. o pojmy**
 - **Dobrovolník** – člověk vykonávající dobrovolnou činnost, resp. práci bez nároku na finanční ohodnocení
 - **Dobrovolnická činnost** – aktivity spojené s organizací dobrovolnictví
 - **Dobrovolnická služba** – výkon dobrovolné práce na základě smluvního vztahu (krátkodobá a dlouhodobá – delší než 3 měsíce)
 - **Vysílající a přijímající organizace**
 - ✦ Ve Evropě běžné pojmy

Právní pozadí - další pojmy

- vysílající organizace (v ČR 76)

- Občanské sdružení
- Obecně prospěšná společnost
- Církev nebo církevní právnická osoba

Tato NNO dostává od MV akreditaci na 3 roky, může být obnovena.

- přijímající organizace

• Akreditační proces:

- MVČR, první akreditace udělilo v červnu 2003
- Akreditovanými organizacemi projde každoročně přibližně 10 000 dobrovolníků, kteří se na veřejně prospěšné činnosti organizací podílí v průběhu celého roku.

Poskytování akreditací - smysl

- procesu akreditace dobrovolnické služby MV sleduje a kontroluje:
 - jak jsou dobrovolníci **vybírání** a **připravení** na svoji činnost
 - zda a jaká **rizika jejich činnost** může představovat a jak jsou proti těmto rizikům **chráněni**
 - ✦ pojištěním, odborným vedením
 - jak je jejich činnost **kontrolována**
- Platná akreditace poté umožňuje požádat o dotaci, zejména na vybavení a služby týkající se přímo dobrovolníků.

Druhy dobrovolnictví podle činností

Dobrovolnictví v kultuře

Dobrovolnictví v kultuře

- Často se sami ani za „dobrovolníky“ nepovažují
- Organizované občanské kulturní aktivity již od konce 18 století
- Kdo jsou **dobrovolníci v kultuře**:
 - členové neprofesionálních **uměleckých souborů a spolků**,
 - **organizátoři** kulturních a společenských akcí
 - ti, kteří se zabývají **ochranou a revitalizací** místních kulturních památek
 - ti, kteří opatrují **kroniky a tradice** svých obcí

Dobrovolnictví v kultuře

- **Příklady sdružení uměleckých souborů**
 - Volné sdružení východočeských divadelníků (VSVD), Sdružení pro tvořivou dramaturgii (STD), Asociace neprofesionálních komorních a symfonických těles (ANKST), Sdružení dechových orchestrů České republiky (SDO ČR), Svaz českých fotografů (SČF), Unie českých pěveckých sborů (UČPS), Folklorní sdružení ČR či Plzeňská neprofesionální scéna a mnoho dalších
- Často je také činnost **spojena s konkrétní památkou** – hradem, zámkem, divadlem, kostelem, galerií či muzeem
 - Například Kampanila (občanské sdružení pro záchranu architektonických památek v severních Čechách), dále např. Sdružení pro ochranu kulturního dědictví – hrad Zlenice,, Nadační fond na opravu Kosteleckého kostela na Hané, Sdružení pro záchranu a využití historických objektů Castellum, Linhartova nadace Praha

Dobrovolnictví v kultuře

- Příklad propojení s ostatními oblastmi:
 - Unijazz pořádá umělecké akce, při kterých spojuje kulturu s humanitárními aktivitami
 - Dobrovolní hasiči
 - ✦ Zvláště na vesnicích

SBOR DOBROVOLNÝCH HASIČŮ
LOUŇOVICE pod Bláníkem
pořádá

HASIČSKÝ PLES

Dne: 17.1.2009 od: 20:00 hod
Sál zámku v Louňovicích pod Bláníkem
Vstup: 80 Kč (v předprodeji 60 Kč - předprodej Hasičská zbrojnice Louňovice p. Bl.)

bohatá tombola *K tanci a poslechu hraje: SCARLET*

Dobrovolnictví ve sportu

Dobrovolnictví ve sportu

- Kdo je **dobrovolník ve sportu**?
 - Ne ten kdo sportuje
 - Ten kdo **dobrovolně** ve svém volném čase umožňuje svou činností **ostatním**, aby se mohli do sportu zapojit
- **Forem** dobrovolnictví v organizovaném sportu **je mnoho**
 - Jednotliví dobrovolníci se liší mírou, pravidelností svého zapojení, odborností vykonávané práce a také tím, pro koho svou činnost vyvíjejí
- **Počet sportovních oddílů, členů?**
 - **25 000** oddílů a **2 000 000** členů
- Několik **zastřešujících organizací** (ČSTV, Česká obec sokolská, Sdružení sportovních svazů ČR, Orel...)

Dobrovolnictví ve sportu

- Dobrovolníci zajišťují v menších klubech celý jejich chod
 - Starají se o rozvoj klubu o jeho účetnictví, evidenci členů, nutné pojištění...
 - V ČR je také poměrně běžné, že se kluby starají o majetek (zejména sportoviště - fotbalová hřiště, tělocvičny atd.
- Často i zde nutné odborné znalosti
 - Ekonomická oblast, trenérská činnost, organizace soutěží a jednorázových sportovních akcí

Důležitost dobrovolnictví ve sportu

- Klíčová element nekomerčního sportu
- Prevence, ale i řešení nastalých problémů
- prevencí, ale může pomáhat řešit také již nastalé problémy
 - Sport přináší zdraví, radost, pocit sounáležitosti, možnost začlenit se do společnosti, ale také učí přijímat pravidla a dodržovat je
- Netýká se jen zdravých dětí nebo dospělých, ale i seniorů, postižených atd.

Dobrovolnictví s dětmi a mládeží

Dobrovolnictví s dětmi a mládeží

- Široké téma, přesahuje i do ostatních oblastí
- **Organizace dětí a mládeže**
 - více než 75 % členské základny mladší 26 let (metodika MŠMT)
 - nejen výchovná aktivitu směrem ke členské základně, také **práce s neorganizovanou mládeží**, zajištění příznivého prostředí pro děti a mládež
- **Česká rada dětí a mládeže** zastřešuje 100 organizací, ve kterých je sdruženo více než **200 tisíc členů**, dětí a mládeže, účastnících se pravidelné celoroční činnosti.
- Činnost těchto sdružení však dosahuje i k dalším téměř **200 tisícům mladých lidí**, kteří organizováni nejsou, ale přesto se aktivit sdružení účastní

Dobrovolnictví s dětmi a mládeží - oddíly

- **Smysl dobrovolnictví s dětmi a mládeží**
 - Často nejen příjemně strávená léta, ale **nasměrování do dalšího života**
 - nejde tedy jen o to vyplnit volný čas, ale o vytvoření a **upevnění hodnotového základu jednotlivců**
- **Tradiční sdružení mládeže**
 - Skauti, mladí turisté, pionýři, táborníci, mladí ochránci přírody
- **Sdružení „nové vlny“**
 - Po roce 1990, jejich zaměření i styl činnosti mnohem více brali v úvahu **budoucí vývoj dětí**, společnosti i technických možností
 - ✦ Duha, Asociace malých debružárů, Lata...

Dobrovolnictví v církvích a náboženských společnostech

Dobrovolnictví v církvích a náboženských společnostech

- V ČR nejméně **35 církví a náboženských společností**
- Dva rozměry:
 - **Účast věřících** na dobrovolnických činnostech v jiných oblastech
 - ✦ určitá zvláštnost: počáteční motivací je často impulz, který má význam pro **duchovní rozvoj jednotlivce**
 - **Dobrovolnictví uvnitř církve**
 - ✦ Starání se o kostel, zpěv při bohoslužbách, vykonávání různých služebností (tajemník, pokladník, laičtí kazatelé atd.)
 - ✦ I zde často důsledek víry jednotlivců

Dobrovolnictví ve zdravotnictví

Dobrovolnictví ve zdravotnictví

- Začátek v roce 2000
- Nemocnice ale i „zdravotně sociální terén“
- **Přínosy pro zdravotnictví:**
 - napomáhá **aktivizaci, motivaci a psychické podpoře** hospitalizovaných pacientů
 - přispívá k **efektivnější organizaci práce a času personálu** pro odbornou činnost i ke **zlepšení celkové atmosféry** nemocnice.
 - tím vším se podílí na **zvyšování úrovně kvality péče o pacienta**
- **Přínosy pro dobrovolníky:**
 - jiný pohled na **smysl a kvalitu života**, rychlý a přirozený **nástroj pro sebepoznání, učení se, změnu žebříčku hodnot** dobrovolníka.

Dobrovolnictví ve zdravotnictví

- Praktické zkušenosti se začleněním dobrovolnického programu má v ČR **řada státních i nestátních zdravotnických zařízení**, velkých fakultních, krajských i menších oblastních a městských nemocnic.
- V některých případech **spolupráce s NNO**, jindy si nemocnice řídí celý **dobrovolnický program** sama.
- O dobrovolnickou činnost ve zdravotnictví je **trvale zájem** i ze strany dobrovolníků
 - akutní i dlouhodobé péči o pacienty dětského i dospělého věku, nevyjímaje péči o pacienty v terénních hospicích

Dobrovolnictví ve zdravotnictví – srovnání se zahraničím

- ve vyspělých zemích světa **poměrně běžné**
- dobrovolnická činnost v této oblasti je často považována za **prestížní**
- Např. v USA, Holandsku, Německu, Velké Británii i jinde jde o **přirozenou součásti komplexní péče**
 - dobrovolnická centra jsou proto začleněna do struktury zdravotnického zařízení.
- Počty dobrovolníků pomáhajících v nemocnicích se pohybují **ve stovkách** a často tvoří **1/3 počtu zaměstnanců** daného zařízení.

Osvědčené typy dobrovolnických činností Ve zdravotnických zařízeních

- dlouhodobých a pravidelných návštěv tak i formou jednorázových akcí
- dlouhodobý nebo jednorázový průvodců a umožňují jim zapojit se jak do běžných životních, tak do nejrůznějších zájmových aktivit
- Náplň:
 - Tvořivé volnočasové aktivity
 - Organizace a pomoc při kulturních aktivitách
 - Canisterapie jako dobrovolnická činnost

Tři principy bezpečné dobrovolnické činnosti ve zdravotnictví

- 1) Dobrovolník nemusí znát diagnózy, orientuje se na to, co i nemocný člověk může.
- 2) Dobrovolník sdílí s pacientem/klientem hlavně přítomný okamžik.
- 3) Optimální motivací dobrovolnickovy pomoci je podpora a pacientova/klientova psychická pohoda v přítomném okamžiku, ne výsledek léčby.

Dobrovolnictví v ekologii

Dobrovolnictví v ekologii

- Začátek na českém území od 19. století
- Dnes **stovky větších i menších organizací a**
 - **desítky tisíc dobrovolníků**
- Druhy:
 - Výsadba zeleně
 - Úklidy
 - Péče o významné přírodní lokality a ohrožená zvířata
 - Budování naučných stezek
 - Provádění strážní služby
 - Ekologická výchova dětí a mládeže
 - Osvěta

Dobrovolnictví v sociálních službách

Dobrovolnictví v sociálních službách

- Dobrovolníci vnáší do této oblasti **lidský prvek**
 - stojí proti stereotypům, vnášejí do vztahů přátelství, zkvalitňují individuální přístup k uživateli a podílejí se na celkovém zkvalitnění sociální služby
- Dobrovolníci **nenahrazují práci profesionálů**, neposkytují **přímo sociální službu**
- Příklady:
 - Domovy pro seniory, někdy se sem řadí i hospice
 - ✦ Charakter pomoci podobný jako u zdravotnictví
 - Azylové domy pro matky s dětmi
 - K-centra

Příklad dobrovolnické akce v sociálních službách

- Hospic svaté Alžběty a Klokánek Brno
 - Vlastní dobrovolnické programy
 - Dobrovolnické smlouvy , ne podle zákona o DS!
- **5** denní dobrovolnická akce:
 - **27** účastníků
 - **775** odpracovaných hodin
 - **110 127** Kč přibližná hodnota práce
- Zásady úspěšného průběhu akce?

Dobrovolnictví při mimořádných událostech

Dobrovolnictví při mimořádných událostech

- V současné době především povodně

Dobrovolnictví při mimořádných událostech

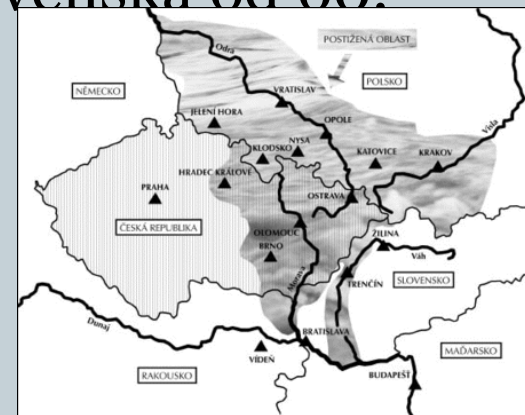

- A požáry

Povodně 1997

- **První velké povodně** na území Československa od 60. let 20. století
- Jediná NNO, která měla částečnou zkušenost s povodněmi byl **ČČK**
 - I tato zkušenost byla ale **30.let** stará

Zapojení NNO při odstraňování následků povodní 1997

- **Začátek nové éry v oblasti zapojování NNO do řešení následků povodní**
 - Značné zapojení **dobrovolníků** a **NNO**
 - vybrání **obrovských finančních příspěvků** skrze povodňové sbírky
 - **Humanitární pomoc**
- **Velké rozdíly mezi zapojením jednotlivých NNO**
 - **Např. ČČK x Diakonie**

Důsledky povodní 1997 na NNO

- **Nepřímé dopady:**

- NNO se začínají **více zaměřovat na povodně** (např. Diakonie)
- Některé kvůli nim **změnili svoji strukturu či způsob fungování** (ADRA)
- Vytvořena půda pro vznik nových NNO v této oblasti
- **Dramatická změna pohledu společnosti na neziskový sektor**

Další důležité body v oblasti zapojování NNO do řešení následků povodní – zákon o DS

- zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě
 - ne všichni dobrovolníci zasahující při povodních se však řídí tímto zákonem
 - Vlastní (jiné) právní normy

Důležitost dobrovolníků v oblasti MU

- Povodně 1997 jedinou státní institucí, která z těchto povodní vyšla s čistým štítem - armáda
 - 1997 - základní vojenská služba
 - Ve službě cca 207 tisíc vojáků
 - po r. 2004 cca 26 tisíc vojáků
- 2004 - profesionalizace armády
 - Omezení možností AČR zasahovat při povodních
 - Kde sehnat další lidské zdroje?
 - dobrovolníci

Dobrovolnická pomoc při mŮ

48

- **Činnost dobrovolníků při povodních**
- **Bezprostřední odstraňování škod**
 - **vyklízení nábytku**
 - **odklízení naplavenin**
 - **úklidové práce**
 - **otloukání omítek**
- **monitoring situace**
- **pomoc při distribuci materiální pomoci**
- **pomoc při organizace práce v dané obci**
- **podpora zasažených (naslouchání)**
- **Další**
- **Dobrovolní záchranáři!**
 - **provádění záchranných prací**

Účast na záchranných operáciách

■ Hand for Help

- rozvážení dobrovolníků
 - humanitární pomoc
 - přímá finanční pomoc
- Řada různých sdružení, které se na tuto pomoc specializují (dobr. Hasiči, záchranáři, horská služba at.)

HAND
FOR HELP

Dobrovolnická pomoc při MU- problémy

50

- **Nízká prestiž dobrovolnictví ve společnosti**
- **Vyskytuje se neochota zaměstnavatelů k uvolňování**
- **Dostatek „dobrovolníků na jedno použití“ x nedostatek kvalifikovaných koordinátorů**
- **Rozmach firemního dobrovolnictví**
- **Problém?**
 - **Ne, ale...**

Literatura

- Ironmonger, D. (2008), The economic value of volunteering in Queensland, Updated report – May 2008, Queensland Government, Department of Communities, Brisbane)
- SATELITNÍ ÚČET NEZISKOVÝCH INSTITUCÍ.
<http://apl.czso.cz/nufile/SUNI.pdf>
- On the Economics of Volunteering
http://www.zef.de/fileadmin/webfiles/downloads/zef_dp/zef_dp31-00.pdf
- www.dobrovolnik.cz
- Dobrovolnická služba – MVČR <http://www.mvcr.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-500539.aspx>
- European year of Volunteering <http://europa.eu/volunteering/>
- World volunteer web <http://www.worldvolunteerweb.org/>
- Jakou cenu má dobrovolník:
http://www.neziskovky.cz/clanek/1165/511_559_565/fakta_legislativa-a-ucetnictvi_navody-legislativa/jakou-cenu-ma-dobrovolnik

Zajímavé odkazy:

- Česká rada dětí a mládeže <http://www.crdm.cz/>
- Mládež ČR – brožura <http://www.crdm.cz/download/publikace/mladez-CR-web.pdf>
- Dobrovolně pro přírodu <http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/dobrovolnictvi-v-ekologii/dobrovolne-pro-prirodu/>
- Asociace malých debružářů <http://www.debrujar.cz/>
- Mezinárodní asociace pro dobrovolnické úsilí <http://www.iave.org/>
- On the Economics of Volunteering
http://www.zef.de/fileadmin/webfiles/downloads/zef_dp/zef_dp31-00.pdf
- Zákon o dobrovolnické službě
http://portal.gov.cz/wps/portal/s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/s.155/701?PC_8411_number1=198&PC_8411_l=198/2002&PC_8411_ps=10#10821
- ADRA www.adra.cz
- Diakonie www.diakonie.cz
- Charita www.charita.cz
- Člověk v tísni www.clovekvtisni.cz
- Český Červený kříž www.cck-cr.cz/